

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Länsstyrelsen Kalmar läns svar på betänkandet Skogsbränderna sommaren 2018 (SOU 2019:7)

Under sommaren 2018 pågick tre samtidiga stora bränder, under 2014 rasade en stor brand och nästa gång kan det handla om tio eller 15 allvarliga bränder samtidigt. Allvarliga skogsbränder är bra exempel på händelser som kräver att räddningsinsatser enligt LSO genomförs parallellt med krishantering på lokal, regional samt nationell nivå. Hanteringen och beredskapen för händelser ska bygga på den risk- och sårbarhetsbedömning som görs på de olika geografiska nivåerna i krisberedskapssystemet. Enligt krisberedskapens närhetsprincip är det också viktigt att händelser hanteras så nära den lokala nivån som möjligt och det skapar en robusthet för att kunna möta en situation med många samtidiga allvarliga händelser i landet. Detta är den ordning som gör det svenska krisberedskapssystemet robust och som även blir en viktig faktor när planeringen för det civila försvaret nu återupptas.

I Kalmar län förekom nästan 500 bränder i skog och trädbevuxen terräng sommaren 2018. Bränderna var bitvis resurskrävande men kunde hanteras tack vare bra förberedelser och ett proaktivt förhållningssätt som bygger på väl utvecklad samverkan mellan bland annat räddningstjänsterna, länsstyrelsen, skogsnäringen, brandflyget och fler andra aktörer i länet. En del av framgångsfaktorerna var också den beredskap med helikoptrar som fanns placerad i vårt grannlän och som flitigt användes i inledningsskedet vid flera av bränderna. En tillfredställande beredskap mot skogsbränder innehåller så mycket mer än bara den släckande kapaciteten. Brandförsvaret handlar också om förebyggande och förberedande åtgärder, bland annat inom den svenska skogsnäringen. Länsstyrelserna är myndigheter med närvaro i hela landet som har upparbetade kontakter med skogsägare och skogsbrukare runt om i landet. Finns det identifierade brister i organisationer eller upparbetade system så anser länsstyrelsen att det är mer lämpligt att rätta till bristerna där de finns. Det finns ett behov av att öka operativa resurser och väva samman systemstödet på lokal nivå. Det finns även behov av att utveckla stödet på regional och nationell nivå på ett systematiskt sätt. Med delar av utredningens förslag, exempelvis att särreglera den

statliga inblandningen inom området kommunal räddningstjänst, rättas inte bristerna till. Förslagen skapar istället oreda och instabilitet i ett system som har att hantera mer än skogsbränder.

Det är mot denna bakgrund som Länsstyrelsen lämnar synpunkter på utredningen SOU 2019:7, *Skogsbränderna sommaren 2018*.

Många bra förslag från tidigare utredning, men få konkreta åtgärder

Utredningen innehåller många bra förslag, vilka många redan har presenterats i SOU 2018:54 En effektivare kommunal räddningstjänst. En enhetlig nomenklatur, tydligare systemledning, handlingsprogrammets utformning och bättre samverkan är exempel på bra förslag i utredningen.

Förslaget om att staten delvis ska kunna ta över den kommunala räddningstjänsten, alltså bara själva insatsen och inte hela organisationen i en kommun/förbund, anser Länsstyrelsen är ett bra förslag.

Länsstyrelsen är även positiv till ett förtydligande av Myndighetens för samhällsskydd och beredskap (MSB) nationella roll, att MSB ska få mandat att inrikta och prioritera tillgängliga resurser i en nationell funktion när så krävs (förslag till ändring i 6 kap §2 och §3 i förordningen om skydd mot olyckor).

Det kan dock konstateras att utredningen i huvudsak har adressat redan lagda förslag i SOU 2018:54 En effektivare kommunal räddningstjänst och mycket lite fokuseras på vilka åtgärder som verkligen behövs för att få ett effektivt skogsbrandförsvar. Inte minst gäller detta förslag till förebyggande åtgärder, som till stor del saknas. Utredningen saknar även ett generellt resonemang om strategier och övergripande taktik kring skogsbrandshantering.

MSB bör fokusera på den nationella nivån

Sommarens skogsbränder blottade avsaknaden av en nationell nivå för prioritering och inriktning av nationella förstärkningsresurser. MSB tog i somras, utan att ha ett tydligt mandat i LSO, denna uppgift och det är rimligt att den nationella uppgiften ges legitimitet i författningstext. Länsstyrelsen anser att det är just denna nationella roll som MSB ska ha och fokusera på att utveckla. Den nationella nivån ska kunna prioritera nationella resurser, begära internationella resurser, samt kunna mäkla resurser mellan olika insatser och områden och svara för en samlad nationell lägesbild.

I betänkandet föreslås att MSB tar över länsstyrelsernas roll när staten behöver överta ansvaret för räddningsinsatser, vilket skulle kräva att MSB bygger upp en regional närvaro. Att MSB utan länsstyrelsernas medverkan ska arbeta direkt mot kommunerna just inom LSO förefaller vara ett ologiskt och märkligt resonemang. Inom övriga områden i den samlade krisberedskapen används samtliga nivåer, nationell, regional och lokal nivå. Länsstyrelsen vill dessutom framföra att det kan bli svårt för MSB att rekrytera adekvat kompetens i den omfattning som krävs för uppgiften runt om i landet.

Som länsstyrelserna med flera remissinstanser påpekade i remissvaren avseende SOU 2018:54 En effektivare kommunal räddningstjänst. För att uppnå en effektivare räddningstjänst är det varken nödvändigt eller lämpligt att särreglera hur den statliga inblandningen (stöd, tillsyn, möjlighet till övertagande) inom området kommunal räddningstjänst utan att beakta hela krisberedskapssystemet. Utredningens förslag att särreglera just räddningstjänst riskerar att skapa otydligheter mellan den nationella nivån som MSB naturligt bör ha och den regionala nivån som länsstyrelserna har i krisberedskapssystemet. Länsstyrelsen anser att utredningen i denna fråga gjort en uppenbar missbedömning av helheten.

Länsstyrelsen avslår förslaget till ändring i Förordning 2008:1002 MSB instruktion 1 § 2 punkten, att MSB är den myndighet som ska samordna kommunerna arbete med LSO.

Länsstyrelsens många expertområden med regional närvaro

Länsstyrelsernas breda verksamhet rymmer många olika expertområden med en unik blandning av kompetenser inom bland annat naturvård, krisberedskap, GIS, kommunikation, juridik och räddningstjänst. Länsstyrelserna finns i alla delar av landet och genom det väl utvecklade samarbetet kan samtliga länsstyrelser få del av särskild expertkompetens. I länder med omfattande skogsbränder är det en självklarhet att regionala myndigheter med kunskap om naturvård och skogsskötsel är centrala i skogsbrandförsvaret. Länsstyrelsen anser det därför direkt olämpligt att MSB ersätter länsstyrelsernas roll på det regionala planet. Länsstyrelsen att utredningen även har gjort en felbedömning i frågan om vilka kompetenser som behövs för ett effektivt skogsbrandförsvaret.

Effektiv hantering kräver etablerad regional samordning

Ett av de branddrabbade länen var Jämtland och samordningen byggde på att aktörerna, räddningstjänsten, länsstyrelsen, polisen med flera var samgrupperade i en

väl inarbetad struktur. Samverkansmodellen är etablerad även på flera andra platser i landet och bygger på det regionala geografiska områdesansvaret som länsstyrelsen har. Arbetet sker i enlighet med MSBs vägledning ”Gemensamma grunder” och bygger på att en god samverkansrutin byggs upp i vardagen. De positiva effekterna av en generisk samverkanskultur blir tydliga när svåra uppgifter ska hanteras gemensamt. Detta visar tydligt att det är på etablerade rutiner och närvaro i vardagen som den regionala nivån för skogsbrandsbekämpning ska organiseras. I detta arbete har länsstyrelserna naturligt den regionala sammanhållande rollen. Länsstyrelserna har utvecklat arbete med att kunna förstärka varandra som medför att förmågan ytterligare har förbättrats.

Sammanfattningsvis, utveckla de olika nivåerna tillsammans

Sammanfattningsvis visar erfarenheterna från sommaren 2018 tydligt att allvarliga skogsbränder kan inträffa samtidigt på många olika platser i landet. Det krävs då en grundförmåga hos räddningstjänsterna lokalt, inte bara i den operativa insatsen men också i det förebyggande arbetet, som kan samordnas och kompletteras med en regional förmåga och därutöver en utvecklad nationell samordning. Mot denna bakgrund finner Länsstyrelsen det anmärkningsvärt att utredaren inte ser det självklara i att använda den inom krisberedskapen fungerande principen med lokal, regional och nationell nivå. Det är uppenbart att alla tre nivåer behövs för att vi ska kunna hantera framtidens skogsbränder. MSB fokuserar på den nationella nivån, länsstyrelsen på den regionala nivån och kommunen samt kommunens räddningstjänster på den lokala nivån. Detta skapar ett robust system med förutsättningar att hantera framtida scenarion med flera bränder samtidigt i landet.

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Thomas Carlzon efter föredragning av beredskapsdirektör Ana Norlén. I den slutliga handläggningen har även krisberedskapshandläggare Dan Sundström medverkat.

Handlingen är signerad digitalt.

Thomas Carlzon

Ana Norlén